

Szakmánk, ahol a másik ember élete a tét

Vannak olyan veszélyes szakmák, ahol valóságosan emberi életek forognak kockán. A törvényben, jogszabályokban előírtaknak megfelelően szabályosan, pontosan, biztonságosan végezni ezen tevékenységeket – létkérdés. Az előadásokon a gyakorlott műszakiak viselik ennek felelősségét. Hol lehet ezt megtanulni? Az oktatás megszervezése sürgős feladat.

FOTÓ: URBÁN ÁDÁM

Darukezelő, ács, ipari alpinista – mind-mind a magasban dolgozik, alatta a szédületes mélység, és el kell végeznie a feladatot, létre kell hoznia a tervezett szerkezetet, de úgy, hogy sem maga, sem a munkatársai, sem a környezetében lévő emberek ne kerüljenek veszélyeztetett helyzetbe. A jogszabályok viszonylag jól körülírják az adott szakma működési körülményeit. 2 m magasság felett védősisak, védőkorklát kötelező, 6 csomós szél esetében lengő teher nem emelhető, az építési területre csak az arra hivatottak léphetnek be, stb.

Szabályok vannak, amelyek meghatározzák és viszonylag jól bebiztosítják a életet, a mindennapi működést. Szabályok, amelyek elsajátításához fegyelem, kitartás és a felelősség állandó érzete szükséges. Vizsgáztatható szabályok ezek, melyek elsajátítását erre hivatott vizsgabiztosok ellenőrizni, számon kérni tudják. Bizonyítvány állítható ki róla, ami igazolja, hogy a munkát végző személy ismeri, felelősséggel birtokolja azt a tudást, ami a saját – és a környezete – épségét megóvjá a feladatellátás során.

De vannak szakmák – elsősorban az előadóművészet területén –, ahol az alkotási folyamat során mindennaposak azok a helyzetek, amelyek individuális döntéseket kívánnak meg, tankönyv szerint előre nem leírhatóak, és általános munka- és balesetvédelmi szabályokat sem lehet érvényesíteni a biztonság fenntartása érdekében.

A zenekari árok elé nem lehet korklátot építeni, hisz akkor csak „korklátóva” láthatnánk a színpadon történő eseményeket, így az árok

szélén egy fehér vonal helyettesíti az acélkorklátot. A díszlettartókra bekötött díszletelemek több száz kilós tömege olyan függő teherként jelenik meg a színészek számára, amelyek alatt védősisak nélkül az élet más területein szabályellenes lenne tartózkodni, dolgozni.

Mégis, hogy néznének ki a színészek, táncosok a színpadon sárga védősisakban! A színház szakmai sajátossága esetenként felmentésért kiáll a másol életvédő jogszabályok betartása alól, s a felsőgépezetet kezelő szakember és az ügyelő kezébe teszi a felelősséget. Esetenként a másodperc törtrésze alatt kell dönteni, indítani a mászás díszletfalat, hiszen a koreográfia szerint egy

másodperc múlva a szereplő a következő tánclépéssel kitér a süllyedő súly útjából, és az a helyére kerülhet; vagy nem indulhat el a díszletfal.

Egy légtornászt, egy levegőakrobata művészt megvilágítani – úgy, hogy lássa a közönség, mit tesz ott fent a levegőben – élet-halál kérdése. A kíséző fejjel sugara, ha pár centiméterrel is elmozdulva, a kelleténél feljebb világít, elvakítja az artistát, aki elveszíti az ugrást, eltéveszti társának a kezét – lezuhan és meg is halhat. A kíséző fényvető működtetése nem gépi, nem programozható, szó szerint a fejjelkezelő kezében, fejében, lelkében van a művész élete.

Figyeljünk az artistákra, akik maguk szerelik a rekvizitjeiket! Hetekig, hónapokig, sokszor évekig fejlesztik a különleges technikai eszközöket, drótkötelet, feszítőt, állványt. A próbaidőszak során maguknak állítják össze, szerelik biztonságosra, állítják be a vízszintet, feszítik megfelelő feszességre a drótot, kötik be a csigát, a seklit. Próbaidőszak alatt van rá idő. Aztán jön az „éles próba”, a fellépés.

A cirkuszban bent ül a közönség, és nincs idő, lehetőség hosszú szerelésre, az artista nem tudja egyedül megoldani, beállítani, felszerelni az életét biztosító szerelvényeket. Meg kell bízni a porondtechnikus munkájában, szakértelmében. Meg kell tanítsa, ki kell oktassa őt, az életét tehát rá kell bízni egy rajta kívül álló idegenre, aki akár egy apró hibával is életveszélybe sodorhatja őt, a művészt. Aztán elkezdődik az előadás, s már a művészi tartalomra, az üzenetre, a játszott karakterre kell gondolnia. Nincs idő, energia és lehetőség tépelődésre, kétélke-

→ dérsre, bizonytalanságra. Hinni kell a társunkban, aki megkötötte, bekészítette, beállította számunkra mindazt, ami a produkcióhoz kell.

Szakmák – színházi, cirkuszi háttérszakmák –, amelyeken emberéletek múlnak, de akár sokkal többek is annál. A bizalomra épülnek, a másik profizmusába, felelősségteljes munkavégzésébe vetett hitre. Bizalom, embert próbáló hit nélkül nincs alkotó munka, nincs művészet, nincs katarzisz.

Keveset beszélünk róla, de a színpadi háttérszakemberek – legyen ez koncert, mozgásművészet, színház vagy artistákat mozgó cirkuszművészet – felelőssége óriási. Ezért a létrehozandó produkció sikerébe egyenrangú partnerként kell őket beemelni! A produkciót megálmodó rendező, az azt kivitelező művész felelősségével a siker vagy kudarc egyenlő arányban kell megoszolják a „függöny” mögött dolgozókkal.

Ugyanez vonatkozik a képzésükre is!

Egy rendező az érettségét – és a komoly szakmai kiválasztási folyamatot – követően esetenként öt évig kap lehetőséget a szakmája elsajátítására. Egy színész, egy táncos, egy artista az európai átlag szerint minimum öt évig tanul, a társadalom ennyi időt, ennyi lehetőséget biztosít számára, hogy a professzionális alkotói munka végzéséhez szükséges tudást megszerezze, a megkerülhetetlen tanulmányokat elvégezze.

A háttérszakmák képviselői ezzel szemben rendkívül mostoha helyzetben vannak, mivel a reflektorfényben, az előadóművészeti produkció látható részében a személyük nem testesül meg. Noha érezzük a fontosságukat, de az elvégzendő feladat ellátásához szükséges tudásanyag elsajátításának, átadásának felelősségét már nem mindenhol vállalja magára megfelelő mértékben a társadalom.

FOTÓ: URBÁN ADÁM

A legtöbb szakember (kellékes, sűgő, öltöztető, alsógépész, zsinóros, színpadmester, porondos, porondmester) gyakorlati tapasztalatszerzéssel végzi munkáját. Ez egyben felértékeli a „nagy öregek” munkáját, hisz csak ők tudják átadni az elengedhetetlen szakmai tapasztalatokat, de egyben leértékeli az oktatási rendszert és a társadalom ilyen irányú felelősségvállalását. Vannak európai országok, ahol BA, MA1 szinten képzik egyes előadóművészeti hát-

térszakmák képviselőit. Az angolszász színházi képzésben a Stage Manager, Stage Lighting Designer BA képzések elterjedésének köszönhetően az egyeteméről komoly elméleti és gyakorlati tudással bíró szakemberek kerülnek ki.

A legtöbb európai országban ugyanakkor a cirkuszművészet területén szinte ismeretlen a háttérszakmák speciális képzése szervezett, iskolai rendszerű körülmények között. A színháztechnika és a színpadi világítástechnika területén hazánkban sincs felsőfokú képzés. Ez megengedhetetlen így, és a hiány változásért kiált!

Az emberi életeket gyakorta kezükben tartó, a színházat/cirkuszt működtető háttérszakemberek egyenrangúan kell részesedjenek a képzésből, a tanulás lehetőségéből, illetve az elvégzett munka alapján ki kell venniük részüket a sikerből, a tapsból is!

FOTÓ: KRISTÓF KRISZTIÁN

FEKETE PÉTER

O · H · R · C · A
Open
High
Resolution
Configurable
Architecture

M-5000/M-5000C

Új lendület a digitális keverők világában

96kHz mintavételezés • 72-bit belső jelfeldolgozás • 128 szabadon konfigurálható input vagy output lehetőség • 960 lehetséges audió bemenet • Dante/Waves/MADI kompatibilitás • SDI/DVI videó hang beágyazás • 32db 31 sávú GEQ/8 sávú PEQ • 4 sávú Full-band PEQ, 2db szabadon konfigurálható dinamika processzor, De-esser, Delay minden bemeneti és kimeneti csatornára • 16 független multi-effekt processzor • Offline PC/MAC editor • Teljes körű kompatibilitás a már meglévő REAC eszközökkel

REAC Dante MADI WSG

www.proav.roland.com/OHRCA

ree.proav@roland.com

Roland